

IRENEUSZ CELARY

Znaczenie Eucharystii dla formacji życia rodzinnego

W dniu 10 czerwca 2004 r., w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, papież Jan Paweł II ogłosił Rok Eucharystii. Mówił wówczas: *Poswięcilem Eucharystii pierwszą encyklikę nowego tysiąclecia, a teraz z radością ogłaszam specjalny Rok Eucharystii*¹.

Od października 2004 r. do października 2005 r. wszyscy członkowie Kościoła byli wzywani, aby w większym stopniu skupić swoją uwagę na tym Najświętszym Sakramencie: na mszy świętej oraz na kulcie eucharystycznym poza mszą świętą. W tym czasie chodziło o to, aby pogłębić refleksję o Eucharystii, dolożyć starań o wierność przepisom Kościoła w jej sprawowaniu, jak również i pielęgnować modlitwę przed Najświętszym Sakramentem, a także zachęcać wiernych do troski o jeszcze ściślejszy związek między Eucharystią a codziennym życiem².

Takim – wręcz profetycznym – znakiem przepowiadającym kierunek myślenia oraz posługiwania Kościoła w trzecim tysiącleciu chrześcijaństwa była stale objawiana miłość Jana Pawła II do człowieka – do kobiety i mężczyzny – oraz trudne do wypowiedzenia poczucie *sacrum*, jakie ożywiało papieskie myślenie o małżeństwie i rodzinie. Papież mówił o małżeństwie zawsze z perspektywy ołtarza, na którym sprawuje się Eucharystię, a dzięki temu jasno rysuje się wspólna

¹ Jan Paweł II, *Homilia w Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa* (10 czerwca 2004 r.). W: *Rok Eucharystii. Dokumenty Kościoła*. Cz. 1. Red. P. Pińdur. Katowice 2004 s. 15.

² Por. *Uczestnicy czy niemi świadkowie? Z ks. bp. Stefanem Cichym rozmawia ks. Marek Luczak*, Kielce 2005 s. 65.

droga małżonków do świętości. Ta droga, to być Eucharystią. Tak uczestniczyć w Eucharystii, aby się stawać Eucharystią³.

W Adhortacji apostolskiej *Ecclesia in Europa* Jan Paweł II wzywał do tego, by Kościół obecnie z jeszcze większą mocą głosił to, co *Ewangelia mówi o małżeństwie i rodzinie, aby uzmysłowić ich znaczenie i wartość w zbawczym planie Bożym*⁴. W tym kontekście należy zatem stale przypominać, zwłaszcza młodzieży przygotowującej się do małżeństwa, prawdę o rodzinie jako głębokiej wspólnocie życia i miłości (por. KDK 48), otwartej na przyjęcie nowych istot; jak również o jej godności *Kościola domowego* oraz jej udziale w posłannictwie Kościoła i w życiu społeczeństwa.

I. Eucharystia a sakrament małżeństwa

W *Liście Episkopatu Polski na Rok Eucharystii* mowa jest o Eucharystii jako Najświętszym Sakramencie, Misterium nad misteriami, Ciele Pańskim, Ofierze, Bosko-ludzkiej Komunii, rzeczywistości Ducha Świętego, zadatku przyszłej chwały. W niej obecny jest sam Chrystus w Swoim Ciele i w Swojej Krwi. Inne sakramenty bądź to do niej prowadzą, bądź z niej wynikają. Eucharystia posiada bowiem znaczenie dla indywidualnego człowieka i dla komunii osób, jaką jest małżeństwo oraz rodzina⁵.

Z tych względów Kościół zaleca narzeczonym zawieranie małżeństwa podczas mszy św.⁶. W Eucharystii małżonkowie, którym Bóg pobłogosławił, znajdują pomoc we właściwym prowadzeniu życia rodzinnego. Tutaj też odnajdują swe korzenie, z których wyrasta, odnawia się oraz ożywia ich małżeńskie przymierze. Eucharystia bowiem jest sakramentem, w którym Chrystus daje życie i miłość, a rodzina daje również życie i miłość nowym ludziom, którzy od chrztu stają się przybranymi dziećmi Bożymi. Można zatem powiedzieć, że tak Eucharystia, jak i małżeństwo są sakramentami życia i miłości⁷.

³ Por. K. Lubowicki: *Życie małżeńskie uczynić Eucharystią*. Kraków 2001 s. 9–10; zob. B. Nadolski: *Odnowa liturgii a rodzina*. „Ateneum Kapłańskie”. T. 78: 1972 s. 477–478.

⁴ Jan Paweł II: Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa*. Kraków 2003 nr 90 s. 86–87.

⁵ Zob. „*Eucharystia źródłem i szczytem życia i misji Kościoła*” W: *Rok Eucharystii. Wskazania i propozycje*. Red. M. Przybył. Poznań 2004 s. 77–84.

⁶ Por. Jan Paweł II: Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*. Watykan 1981 nr 57 (FC).

⁷ Por. E. Ozorowski: *Eucharystia*. W: *Słownik małżeństwa i rodziny*. Red. E. Ozorowski. Warszawa–Łomianki 1999 s. 140 (SMR).

We wskazaniach Kongregacji ds. Kultu Bożego na Rok Eucharystii czytamy, że *Chrystus ustanowił Eucharystię i Kościół otrzymał ją od Niego*⁸. Stał też Eucharystia jawi się jako prawdziwy ośrodek życia religijnego Kościoła, wszystkich jego wspólnot oraz każdego chrześcijanina. Jej sprawowanie staje się również centrum duchowego życia rodziny. Uczestnicząc w niej małżonkowie uczą się bowiem nie tylko składać w Ofierze Bogu Ojcu Chrystusa, ale też razem z Nim mogą oraz powinni ofiarować Bogu poświęcenia i ofiary, jakich wymaga od nich nieustannie ich wzajemna miłość oraz ich powołanie do rodzicielstwa. To w Eucharystii (Ofierze Nowego i Wiecznego Przymierza) uczą się oni coraz pełniej oddawać Ojcu w Chrystusie siebie nawzajem i dzieciom.

Jak każda rodzina jest przyrodzonym fundamentem życia społecznego, tak też Eucharystia jest nadprzyrodzonym fundamentem życia rodziny. *Bez rodziny nie ma Eucharystii, ponieważ Chrystus–Hostia nie daje się nam inaczej jak przez kapłanów, których daje z kolei rodzina. Bez Eucharystii nie ma pełni życia rodzinnego, ponieważ osoba ludzka znajduje swą pełnię w łączności z Chrystusem*⁹.

Pomiędzy Eucharystią a sakramentem małżeństwa istnieje także duże podobieństwo na płaszczyźnie ich trwałości. Trwają one bowiem nie tylko w momencie sprawowania, ale również i po przemianieniu sakramentalnej czynności. Eucharystia trwa od momentu przeistoczenia chleba i wina w Ciało i Krew Pana Jezusa aż dotąd, dopóki istnieją postacie chleba i wina. Podobnie i małżeństwo trwa od chwili jego zawarcia aż do kresu życia obojga małżonków¹⁰.

Literatura socjologiczna wskazuje wyraźnie, że współczesna rodzina zagrożona jest w wielu swoich podstawowych funkcjach. W szczególny sposób zagrożona jest funkcja trwałości wspólnoty rodzinnej, prokreacyjna oraz wychowawcza¹¹.

Zdaniem biskupów polskich, uzdrowienie polskiej rodziny może się dokonać tylko poprzez ożywienie kultu eucharystycznego. Dla abp. Wojciecha Ziembę Rok Eucharystii jest *okazją do nowego odkrycia prawdy o wspólnotocie, czyli komunii w Kościele, a także odnalezienia dla siebie właściwego miejsca we wspól-*

⁸ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów: *Rok Eucharystii. Wskazania i propozycje* W: *Rok Eucharystii. Dokumenty Kościoła*. Cz. 2. Katowice 2005 s. 43.

⁹ B. de Margerit: *Eucharistie et Famille*. Nairobi 1985. L'Osservatore Romano z 2 VI 1985 r., s. 2; cyt. za – W. Mering: *Rodzina a kult Eucharystii*. Pelplin 1986 (mps).

¹⁰ Por. M. Kołodziejczyk: *Eucharystia a sakrament małżeństwa*. Częstochowa 1986 s. 4; zob. SMR, s. 139–140.

¹¹ Zob. F. Adamski: *Rodzina. Wymiar społeczno – kulturowy*. Kraków 2002 s. 151–174; Tenże: *Sytuacja społeczno-moralna rodziny*. W: *Problemy duszpasterskie*. Warszawa 1986 s. 93–104; *Rodzina polska w okresie kryzysu i ożywienia gospodarczego (1990–1995)* Warszawa 1997; L. Dyczewski: *Rodzina polska w procesie przemian*. Warszawa 1981.

nocie. Praca nad budowaniem wspólnoty dokonuje się najpierw w rodzinach [...]. Odkrywajcie na nowo dar Eucharystii jako światło i moc dla waszego codziennego życia w świecie, w wykonywaniu waszych zawodów i w różnych sytuacjach. Przede wszystkim odkrywajcie go, żyjąc w pełni pięknem i misją rodziny¹². Z kolei bp Tadeusz Rakoczy wzywa swoich diecezjan, by w Roku Eucharystii dokonywała się ustawiczna odnowa rodziny, jako »domowego Kościoła«. Rodzinne Komunie święte, podejmowane zwłaszcza z racji Pierwszych Piątków miesiąca, [...] rodzinne nawiedzenia i adoracje Najświętszego Sakramentu, organizowane w niedziele nabożeństwa adoracyjne – to, obok rodzinnego różańca, przybliżającego w tajemnicach »światła« fakt ustanowienia Eucharystii, ważne przejawy rodzinnej pobożności eucharystycznej¹³.

Rok Eucharystii jest zatem czasem sprzyjającym takiemu poszerzonemu spojrzeniu na Eucharystię również w jej aspektach poza obrzędowych. Po tym ogólnym więc wprowadzeniu akcentującym związki Eucharystii z sakramentem małżeństwa, będziemy się starali obecnie ukazać jej wpływ na formację życia rodzinnego.

II. Ofiara eucharystyczna źródłem formacji życia rodzinnego

Dzięki Eucharystii, to, co ukazuje się w naszym życiu jako ofiara (samożarcie, trud, umartwienie, cierpienie, choroba, porażki) otrzymuje kształt ofiary krzyżowej Chrystusa¹⁴. Eucharystia jest bowiem sakramentem Ofiary paschalnej, najdoskonalszym przymierzem Chrystusa z Kościołem, które dokonało się na krzyżu. Poprzez Eucharystię Jezus jest też z nami obecny w sposób bardzo szczególny. Jest wśród nas, składając w niekrwawy sposób tę samą ofiarę, którą złożył na ołtarzu krzyża, gdy oddał swoje życie za zbawienie świata¹⁵.

Małżeństwo chrześcijańskie jest sakramentem, czyli znakiem szczególnej obecności Boga w życiu dwojga ludzi łączących się nierozzerwalnym węzłem miłości oraz wierności. Miłość małżeńska jest także obrazem miłości Chrystusa i Kościoła, którą Eucharystia najpełniej realizuje¹⁶. Ta mi-

¹² Arcyb. Wojciech Ziemia: *List pasterski na rozpoczęcie Roku Eucharystii w archidiecezji Białostockiej*. W: *Rok Eucharystii...*, cz. 2, dz. cyt., s. 102–103.

¹³ Bp Tadeusz Rakoczy: *List pasterski na początek roku liturgicznego otwierającego jubileusz 10-lecia pielgrzymki Jana Pawła II do diecezji bielsko-żywieckiej*. W: *Rok Eucharystii...*, cz. 2, dz. cyt., s. 109.

¹⁴ Por. SMR, s.139; zob. W. Kubik: *Jak wychowywać do udziału w Eucharystii?* W: *Liturgia Domus Carissima*. Red. A. Durak. Warszawa 1998 s. 277–290.

¹⁵ Por. *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 59–61.

¹⁶ Por. SMR, s. 140.

łość została zrealizowana w Chrystusie, który przez Wcielenie i Odkupienie zjednoczył się z ludzkością, stając się sakramentem spotkania z Bogiem¹⁷. Najwspanialszym obrazem tej prawdy jest sakrament jedności mężczyzny i kobiety, który ukazuje również głęboki związek łączący Chrystusa z Kościołem (por. Ef 5, 23–32). Ten sakramentalny związek mężczyzny i kobiety nie tylko wyraża tę więź Chrystusa z Kościołem, ale naprawdę w niej uczestniczy.

Małżonkowie, biorąc udział w Eucharystii, pogłębiają swoją łączność z Chrystusem żyjącym i działającym w Kościele oraz uczą się, jak składać w ofierze siebie nawzajem, wspólnocie rodzinnej i innym ludziom¹⁸.

Chrystus zapragnął, żeby ta wielka godzina Jego miłości ofiarnej dokonana na krzyżu urzeczywistniała się aż do skończenia świata. Stąd też *zawarł* swą ofiarę w znaku sakramentalnym. Dzięki temu godzina Jezusowej Ofiary nadal jest obecna, porusza ludzi wszystkich czasów oraz ogarnia ich potęgą swej miłości¹⁹.

Jeśli taki kształt posiada Ofiara Chrystusowa, to na wezwanie kapłana: *Módlcie się, aby moją i waszą ofiarę przyjął Bóg Ojciec Wszechmogący*, powinniśmy na patenie mszalnej złożyć ofiary wewnętrzne, cierpienia i radości, walki oraz przewyciężone pokusy, zwyczajne sprawy codziennego życia w rodzinie i miejscu pracy. Pierwsi chrześcijanie kształtowali swe życie według zasady: *od ołtarza na arenę*. Obecnie taką areną będzie nasz dom rodzinny, fabryka, huta, kopalnia, szkoła, wszelkiego rodzaju praca. Tam ucieleśnia się to, co zaczyna się przy ołtarzu. Każda więc msza św. woła o swe dopowiedzenie przez ofiarę życia. I tak godzina Jezusowa nadal trwa w naszym życiu rozcieńczona niejako przeżywanym przez nas czasem. Wielkie i małe sprawy ludzkie ogarnięte są tą Chrystusową Ofiarą. Należy zatem powiedzieć, że msza św. w świątyni oraz msza naszego życia – to synteza życia chrześcijańskiego²⁰.

Małżonkowie uczestniczący w powszechnym kapłaństwie Jezusa Chrystusa są również wezwani do czystości małżeńskiej, czyli ofiarnej miłości, opanowania, ascezy, wstrzemięźliwości w odniesieniach małżeńskich. W tej wspólnotce bowiem, odzwierciedlającej związek Chrystusa z Kościołem, należy nieraz zdobyć się na opanowanie, umiar i ascezę. Tego rodzaju zachowań małżonkowie powinni się uczyć, uczestnicząc w Ofierze Chrystusa. Świętość małżeńska jest

¹⁷ Por. W. G r a n a t: *Chrystus sakramentem spotkania z Bogiem*. Kraków 1966 s. 33–38.

¹⁸ Por. W. G r a n a t: *Ku człowiekowi i Bogu w Chrystusie*. T. 2. Lublin 1974 s. 241.

¹⁹ Por. S. N o w a k: *Msza życia*. „Niedziela”. R. 1986 nr 19 s. 1–2.

²⁰ Tamże.

bowiem osiągalna, ale jedynie za cenę ascezy oraz dobrze rozumianego kapłaństwa małżonków²¹.

Każda msza św. jako Ofiara Chrystusa winna zatem być dla członków rodziny szkołą oraz miejscem współofiary dla darów miłości rodzących nowe życie: darów błogosławionej wielodzietności, darów wzajemnych usług, wyrzeczeń, prac, modlitw²². Poświęcanie się dla siebie poszczególnych członków wspólnoty rodzinnej czyni ich doskonałymi ludźmi, gdyż *człowiek [...] nie może odnaleźć się w pełni inaczej, jak tylko poprzez bezinteresowny dar z siebie samego* (KDK 24). Na ten temat Chrystus jeszcze prościej i krócej powiedział, że *więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu* (Dz 20, 35).

Zbawiciel nasz w sposób dobrowolny wydał Siebie na Ofiarę za wszystkich ludzi. Jeśli my pragniemy współuczestniczyć w Ofierze Chrystusa, to winniśmy oprócz swojego krzyża wziąć też na ramiona dobrowolnie krzyż naszych braci, członków rodziny, którzy nie uczestniczą w Ofierze Eucharystycznej. Chodzi tu o ludzi chorych, nie mogących przybyć do kościoła, o obojętnych lub wrogo nastawionych do Chrystusa, o poczętych, którym nie pozwolono się urodzić, a których krew woła do nieba.

Jeśli więc Chrystus składa krzyżową Ofiarę jako Niewinny Baranek, to tym bardziej my winniśmy ustawicznie łączyć się z Nim i zanosić do Ojca ofiarę przeblagalną, gdyż jesteśmy winni złu oraz wszelkiemu grzechowi istniejącemu w nas i poza nami.

III. Eucharystia a komunია małżeńska

W encyklice Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia* czytamy, że *Eucharystia jawi się jako zwieńczenie wszystkich sakramentów, dzięki którym osiągamy doskonałą komunię z Bogiem Ojcem przez utożsamienie się z Jednorodzonym Synem, dzięki działaniu Ducha Świętego*²³. Nie jest ona zatem działaniem tylko prywatnym, lecz działaniem Chrystusa, który łączy z sobą Kościół nierozzerwalnym węzłem oblubieńczym²⁴.

²¹ Por. S. Nowak: *Asceza w życiu małżeńskim wynikająca z funkcji kapłańskiej małżonków*. Częstochowa 1984 (mps).

²² List Pastorski Biskupów Polskich na Niedzielę Świętej Rodziny (z dnia 19 XI 1986 r.), s. 2 (mps); zob. R. Czachorek: *Eucharystia centrum życia duchowego chrześcijanina*. „Katecheta”. R. 43: 1999 nr 1 s. 21–24.

²³ Jan Paweł II: Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*. Kraków 2003 nr 34 (EdE).

²⁴ Por. Jan Paweł II: List apostolski *Mane nobiscum Domine*. Katowice 2004 nr 19–22.

W liturgii słowa słuchamy tego samego słowa Bożego, które jest źródłem komunii dla wszystkich, którzy wprowadzają je w życie. W liturgii eucharystycznej, w chlebie oraz winie, przedstawiamy ofiarę naszego życia: jest to *wspólna* ofiara Kościoła, który w świętych misteriach doświadcza komunii z Chrystusem²⁵.

Owoc tego niewyczerpanego źródła komunii kościelnej ukazany jest wreszcie w Komunii sakramentalnej: *abyśmy posileni Ciałem i Krwią Twojego Syna i napełnieni Duchem Świętym, stali się jednym ciałem i jedną duszą w Chrystusie* (III ME).

Regularne przyjmowanie tego Pokarmu eucharystycznego podtrzymuje łaskę niezbędną na drodze poszczególnych powołań i stanów życia oraz rzuca światło na różne sytuacje życiowe. Spożywanie bowiem Ciała i Krwi Pańskiej jako pokarmu i napoju zespała ze Zbawicielem (por. J 6, 54–58), jednoczy wiernych ze sobą (por. I Kor 10, 16–17; Rz 12, 5) oraz daje im życie wieczne²⁶.

Sakrament Boga z nami i dla nas, będąc sakramentem spotkania w Chrystusie z Bogiem w Trójcy Jedynym, domaga się jednak uprzedniej wiary oraz miłości, dopiero wówczas okazuje się skuteczny. Eucharystia sprawia wzrost łaski i darów Ducha Świętego, jednocząc z Chrystusem i Jego dziełem, a także pogłębia jedność tych, którzy ją przyjmują. Umożliwia człowiekowi osobisty kontakt z Bogiem, stąd też stanowi pełnię życia duchowego oraz cel wszystkich sakramentów.

Przyjmowanie Komunii św. jest też niewątpliwie ukoronowaniem sakramentalnego pojednania po naszych *zabłakaniach* [w grzechu]²⁷. Wychowuje również do miłości bliźniego, skoro każdemu w taki sam sposób Chrystus daje Siebie samego pod postaciami Chleba i Wina. Poczucie tej godności staje się najgłębszym motywem odniesienia do bliźnich²⁸.

Papież Jan Paweł II, który wspólnotę rodzinną określa słowem komunია, w taki sposób ukazuje wpływ Eucharystii ma rodzinę: *Komunia rodzinna może być zachowana i doskonała jedynie w wielkim duchu ofiary. Wymaga bowiem szlachetnej gotowości każdego i wszystkich do zrozumienia, tolerancji, przebaczenia i pojednania [...] uczestnictwo w sakramencie pojednania i w Uczcie jednego Ciała Chrystusa obdarza rodzinę chrześcijańską łaską i odpowiedzialnym zadaniem przewyciężenia wszelkich podziałów i dążenia do pełnej prawdy ko-*

²⁵ Por. *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 64.

²⁶ Zob. *Eucharystia*. W: *Encyklopedia katolicka KUL*. T. 4 s. 1239–1271.

²⁷ Por. *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 65.

²⁸ Por. Jan Paweł II: *List o tajemnicy i kulcie Eucharystii*. Watykan 1981 nr 2.

munii, zamierzonej przez Boga, odpowiadając w ten sposób pragnieniu Pana, »aby wszyscy byli jedno« [J 17, 21] (FC 21).

Jeżeli więc małżonkowie stają się żywymi oraz wiernymi świadkami misterium mszy św., wtedy ich życie małżeńsko-rodzinne staje się wypełnione Eucharystią. Z kolei też ich wspólny posiłek rodzinny jest niejako przedłużeniem Komunii św. i odwrotnie, jedność zainicjowana przy rodzinnym stole budzi tęsknotę za częstym spotkaniem z Chrystusem eucharystycznym całej wspólnoty rodzinnej.

Rodzina, jako Domowy Kościół, przyjmując Jeden Chleb oraz pijąc z Jednego Kielicha czerpie moc do stawania się coraz bardziej *jednym ciałem*. Wspólnie bowiem słuchane słowo Boże oraz przyjmowanie go gorącym sercem pomaga rodzicom w urzeczywistnianiu ich misji apostołskiej wobec dzieci. W sytuacjach zaś trudnych, konfliktowych – perspektywa wspólnego udziału we mszy św. zmusza niejako do pogodzenia się, by móc szczerze przekazać sobie znak pokoju i zasiąść do Stołu Pańskiego.

Szczególne znaczenie dla wspólnoty rodzinnej posiada uroczystość I Komunii św. Tak rodzice jak i duszpasterze winni pomóc dziecku w przygotowaniu duchowym do tego dnia. Najważniejsze dla dziecka ma być spotkanie z Chrystusem Eucharystycznym. Strój, prezenty, przyjęcie nie mogą tego wydarzenia przesłaniać. Także domowy obchód I Komunii św. przez swój skupiony spokój oraz godną skromność ma sprzyjać głębokim wewnętrznym przeżyciom, jakie winny być udziałem całego ogniska rodzinnego. Zapal wiary zrodzony w przeżyciach pierwszokomunijnych winien być rozwijany następnie przez pierwszopiatkową Komunię św.²⁹.

Czynna miłość do Jezusa Eucharystycznego jest wzmocniana również wtedy, gdy wspólnota rodzinna uczestniczy we mszy św. oraz przyjmuje Komunię św. z racji przyjęcia sakramentu lub przeżywania jubileuszu, rocznicy, imienin któregoś z członków rodziny.

Przyjęcie Komunii św. należy wreszcie umożliwiać też i osobom chorym w rodzinie. Sakramenty Pokuty i Chorych oraz częsta Komunia św. niosą naszym drogim bliskim szczególną moc, a i dla całej rodziny wypraszają nowe łaski. *Wierni znajdujący się z jakiegokolwiek przyczyny w niebezpieczeństwie śmierci, powinni być umocnieni Komunią św. na sposób Wiatyku* (kan. 921 par. 1).

Przed wszystkim zaś członkowie domowego Kościoła winni przejąć się oraz wziąć do siebie zachętę i zapewnienie samego naszego Zbawiciela: *Kto*

²⁹ Zob. List Pastorski Biskupów..., dz. cyt., s. 3; J. Szczepański: *Praktyka Pierwszej Komunii dzieci w Kościele na Zachodzie i w Polsce*. Marki 1999.

spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskreszę w dniu ostatecznym (J 6, 54).

IV. Obecność Chrystusa a formacja życia rodzinnego

Podczas sprawowania mszy św. ujawniają się stopniowo wszystkie sposoby obecności Chrystusa w Jego Kościele, gdyż najpierw jest On obecny w samym zgromadzeniu wiernych zebranych w Jego imię; następnie jest obecny w swoim słowie, kiedy zebranych czyta się i wyjaśnia Pismo św.; jest obecny także w osobie celebransa; wreszcie cały Chrystus jest obecny pod każdą postacią eucharystyczną Chleba i Wina, a Ciało uwielbionego Chrystusa jest niepodzielne. Stąd też po połamaniu postaci eucharystycznej Chleba oraz po podzieleniu postaci Wina cały Chrystus jest obecny w poszczególnych częściach postaci³⁰. Forma obecności Chrystusa przewyższa wszelkie znane nam na ziemi sposoby istnienia oraz działania. Jest to obecność istotowa, tzn. substancjalna, gdyż ma za podmiot Chrystusa jako Boga i Człowieka. Tego, który kiedyś żył na ziemi, umarł za ludzi, zmartwychwstał oraz wstąpił do nieba. Z kolei tutaj, na ziemi, jest nadal obecny *dla* ludzi: dla całego Kościoła, dla każdej diecezji, parafii, dla danego zgromadzenia liturgicznego, dla każdego człowieka z osobna³¹. Ta stała obecność Chrystusa w Eucharystii uczy nas, jak wielka jest miłość Boga Ojca, że Syna swego Jednorodzonego dał, by w Eucharystii zamieszkał wśród nas (por. J 3, 16), a *trwanie na modlitwie przy Panu Jezusie, żywym i prawdziwym w Najświętszym Sakramencie, umacnia zjednoczenie z Nim: przygotowuje do owocnego sprawowania Eucharystii oraz przedłuża postawy kultyczne i egzystencjalne przez nią wzbudzone*³².

Cześć oddawana Chrystusowi obecnemu w Najświętszym Sakramencie winna przejawiać się również w różnych formach pobożności eucharystycznej, jak np. nawiedzenie Najświętszego Sakramentu, adoracje, błogosławieństwa eucharystyczne, procesje teoforyczne, kongresy eucharystyczne³³. Wszystkie te formy są też bardzo pomocne w budowaniu wspólnoty rodzinnej. Zauważa się, że np. w rodzinach, w których na jedną wyznaczoną godzinę w tygodniu przybywa ktoś do świątyni by adorować Najświętszy Sakrament, w niedługim czasie dostrzega się atmosferę bezpieczeństwa, życzliwości, radości oraz spokoju³⁴.

³⁰ Por. *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 62–63.

³¹ Zob. W. G r a n a t: *Ku człowiekowi...*, dz. cyt., s. 217–263.

³² *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 52.

³³ Tamże, s. 52–55.

³⁴ Por. T. L u d c z a k: *Ewangelia dla rodziny znakiem jedności*. Olsztyn 1986 s. 4.

Adorując Chrystusa obecnego w Eucharystii jesteśmy bowiem wezwani do tego, aby Go uznać oraz uczcić w każdym z naszych braci³⁵. Eucharystia uczy nas zatem cieszyć się razem z innymi, bez zatrzymywania tylko dla siebie radości otrzymanej w darze. Bóg jest z nami oraz dla nas w naszych smutkach, bólach i cierpieniach, wyciska pieczęć swojej obecności. On wzywa nas do wspólnoty z sobą i pociesza we wszystkich naszych utrapieniach, abyśmy sami mogli pocieszać tych, którzy są w jakiegokolwiek udręce (por. 2 Kor 1, 4)³⁶. To odnajdywanie Chrystusa w drugim człowieku jest przede wszystkim bardzo ważne dla wspólnoty rodzinnej, która kształtuje się dzięki wzajemnej miłości. W takiej też wspólnocie od samego początku można towarzyszyć z czułością oraz darzyć miłością dziecko dopiero co poczęte.

Obecność, ciepło oraz światło promieniujące od Boga powinny w nas trwać i przekształcać nasze życie. Komunia z Chrystusem pomaga nam bowiem *dostrzegać* znaki Bożej obecności w świecie oraz *ukazywać* Chrystusa tym, których spotykamy³⁷.

Obecność Chrystusa w Eucharystii jest również dla nas pokarmem miłości. Płyne stąd wniosek wymagający obecności rodziców przy swoich dzieciach. We wspólnocie rodzinnej, zwłaszcza w procesie wychowawczym nie powinno zabraknąć obecności rodziców. Psychologia oraz pedagogika opisują bowiem wiele kryzysów rodzinnych powstałych tam, gdzie zabrakło obojga, albo jednego z rodziców przy dzieciach³⁸.

Przedstawiając trwałą Obecność Chrystusa w Eucharystii należy w tym miejscu jeszcze raz wrócić do trwałości sakramentu małżeństwa, o której pouczał nas już w Adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* Jan Paweł II: *Dar Jezusa Chrystusa nie wyczerpuje się w samym sprawowaniu sakramentu małżeństwa, ale towarzyszy małżonkom przez całe ich życie. Przypomina to wyraźnie Sobór Watykański II, gdy mówi, że Jezus Chrystus »pozostaje z nimi nadal po to, aby tak, jak On umiłował Kościół i wydał zań Siebie samego, również małżonkowie przez obopólne oddanie się sobie miłowali się wzajemnie w trwałej wierności ... Dlatego osobny sakrament umacnia i jakby konsekruje małżonków chrześcijańskich do obowiązków i godności stanu; wypełniając mocą tego sakramentu swoje zadania małżeńskie i rodzinne, przeniknięci duchem Chrystusa, który przepaja całe ich życie wiarą, nadzieją i miłością, zbliżają się małżonkowie coraz bardziej do osiągnięcia własnej doskonałości i obo-*

³⁵ Por. Dokument Kongresu Eucharystycznego w Lourdes. STV 22 (1984) nr 1 s. 247.

³⁶ Por. *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 68–69.

³⁷ Tamże, s. 63.

³⁸ Zob. P. P o r e b a: *Psychologiczne uwarunkowania dla życia rodzinnego*. Warszawa 1981.

pólnego uświęcenia, a tym samym do wspólnego uwielbienia Boga« [KDK 48](FC 56).

Z trwałości sakramentu Eucharystii – jak opisano wyżej – rozwinął się zatem w Kościele bardzo bogaty, pozamszalny kult eucharystyczny. Również trwałość sakramentu małżeństwa domaga się, by przez całe życie współmałżonków traktować je [małżeństwo, rodzinę] jako wspólnotę świętą, domagającą się religijnej czci oraz szacunku³⁹.

Dlatego też współczesne ruchy odnowy rodziny oraz działalność duszpasterska Kościoła, tak bardzo uwydatniają tradycje oraz zwyczaje rodzinne, obrzędowość religijną w domu, jak również i liturgię Kościoła domowego⁴⁰. Celebracja tej liturgii winna mieć wymiar codzienny, tygodniowy, miesięczny, roczny oraz okazjonalny, związany z przyjmowaniem sakramentów i przeżywaniem innych uroczystości rodzinnych⁴¹.

Eucharystia, będąc sercem życia chrześcijańskiego, nie może zamykać się tylko w ścianach kościoła, lecz wymaga przeniesienia jej w życie tego, kto w niej uczestniczy⁴². Rozumiana jako Ofiara, Komunia oraz Obecność powinna też stać się rzeczywiście fundamentem wspólnoty rodzinnej, tworzyć ją, umacniać oraz formułować. Tam, gdzie Eucharystia przestaje być centrum życia rodzinnego, natychmiast pojawiają się niejednokrotnie rysy na życiu chrześcijańskim, na świadectwie danym tym życiem, na jedności rodzinnej. Istotne jest także, iż Eucharystia ukazuje oba wymiary tej wspólnoty: pionowy (z Bogiem) i dzięki Niemu poziomy – z braćmi. Oba te wymiary wzajemnie się warunkują i uzupełniają.

Nic też nie zastąpi rodziny we właściwym ukształtowaniu życia Eucharystią. Dlatego rodzina jest drogą Kościoła⁴³. Zdrowe zaś rodziny w pełni uczestniczą w Komunii eucharystycznej, celebrowanej przez Kościół. Eucharystia ukazuje małżonkom kierunek ich drogi. Stawia też każdego członka rodziny przed koniecz-

³⁹ Por. M. K o ł o d z i e j c z y k: *Eucharystia a sakrament małżeństwa*. Częstochowa 1986 s. 5.

⁴⁰ Zob. W. N o w a k: *Zarys liturgii Kościoła domowego*. Olsztyn 200; W. T a r a c h a: *Rodzina jako „Kościół domowy” w nauczaniu Jana Pawła II*. W: *Rytuał religijny w rodzinie*. Warszawa–Poznań 1988; *Rok liturgiczny w rodzinie*. Red. J. P i s k o r s k a. Olsztyn 1983; E. O s e w s k a: *Rodzina – Domowym Kościołem*. „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne”. R. 1996: 4 s. 63–80.

⁴¹ Por. W. N o w a k: *Zarys liturgii Kościoła...*, dz. cyt., s. 111.

⁴² Por. *Rok Eucharystii. Wskazania...*, dz. cyt., s. 56; zob. J. K o p e ć: *Duchowość i formacja eucharystyczna*. „Anamnesis”. R. 1998/99: 17 s. 96–108.

⁴³ Por. J a n P a w e ł II: *List do Rodzin z okazji Roku Rodziny „Gratissimam sane”*. Warszawa 1994 nr 2.

nością ustawicznego dokonywania wyboru, ustalania hierarchii wartości, uczy wierności. W ten sposób przyczynia się skutecznie do większego autentyzmu życia rodzinnego. Dlatego też tak bardzo ważna jest troska o to, by na różne sposoby Eucharystia znajdowała swoje jakby przedłużenie w liturgii domowej⁴⁴.

⁴⁴ Zob. W. Nowak: *Zarys liturgii Kościoła*, dz. cyt., s. 106–112; M. Marczewski: *Rytuał Kościoła domowego*. „Homo Dei”. R. 59: 1990 nr 3–4 s. 248–252; B. Mokrzycki: *W domowym Kościele*. Warszawa 1989 s. 323–337.